

קול מבשר

וואסענע בלאטן. ערשיינט יעדען דאנערשטאג

Zweiter Jahrgang No. 24	אין זייער ארט אלליין דאשטעקען דעם איהאן פיר	יום ה' פרשת לך לך
KOLOZSVÁR, Nov. 1 1900.	ק' הולות' שוחטים לעדער בלאטן	אדוועסען: KÖL MVSZER KOLozsvár
Concourse werden mit 10 kronen pr. Stelle berechnet, von welche je 8 kronen dem Cultusbeamtenfond ugelführt wird. Anzeigen werden mit 4 Heller pr Wort berechnet.	ב' חורים (ט) ספרים רבנים. אייגענטומער אונד פראגמאטארט ליבער דעדאקטער: יצחק בן ציון וויינשטיין	פרייה: נאנציערונג 6 Kronen האלבערונג 3,50 פיערטהערונג 2 איינצעלנע נומער 20 Heller

זאל, איז דא דורך בענרעדעס, ווייל דא דרוקקעדיא אונטער זאלע פראגמאטארט אונטער זאלע פראגמאטארט פערשטענדליך ניכט בעצאלט ווערען קענען. אונד דער צאהלונגסערמין ב'ן אויף "יענער" פערד שאכען ווערען מיססע. דעמנאך קענען אקציען ב'ן מאנאטע יענער נאך געקויפט ווערען. דא ב'ן יעצט נאך ניכט פערזונדעטע אקציען ווערען דען אויף קאמפערע וואכע פערזאבלאט ווערען בעצאלט דען אחרונים פערקעהר איזט צו ערוועהען. דאס פיר 86 שוחטים עטוא איז 350 קראנען אחרונים פערזונדעט ווארדען (פיר נאך אונד דער 8 שוחטים קענען יענען שפעטען בעצאלט לען קיינע מעהר פערזאבלאט ווערען.) דער ריין געווינעס ווערען עטוא 86 קראנען בעטראגן. נר ווייל 2 שוחטים דא אחרונים וועלכע מיט נאכגאלע פערזונדעט ווארדען, ניכט אבנאד מען, ווארדען אין בעטראכטליכער שאדען ענטשטאנד, בלויב דער ריין געווינעס אין ניכט גענעקענער טהער; פיר גוטע ענטוויקעלונג איזט צו האפען. וואס נון דאס ווייטערע טהון אונד ווערען לטובת כלל השוחטים בעטראגט, ערקלערע און נון אבערמאלס, דאס קיין קיינערס - אונד ב'ן קענענעס ביטען וויא דיעם איז קול מבשר זא אפט פארקאס, ניכט מעהר ווידערהאלט זיין ווער. עס איזט דא פפליכט פאן יעדען איינצעלען אללע זינע מעגליכקייט לטובת הכלל אנטווערדען, טרייא אונד הינענענעספאל פיר זאכע צו טהון, וואס אבער פאן דא לייטונג דעם קול מבשר אונד זינע ווייטערע טהעטיגקייט צו ערווערען איזט איזט דיעזע דאס בעז'ה פערזונדעטע אונד אונד מעהר אונד אונטער זאלע פראגמאטארט ערשט יעצט דען

דיא בלאטן

צור שוחטים דרוקקעדיא האכען ב'ן נון בלאט עטוא 100 שוחטים בייגעטראגען. פאן דיעזע זינד גיינע וועלכע בעטראגט מעהרערען אקציען ווארדען דען עטוא 65 וועלכע וועניגער אלס 4 קראנען ווערען ט'ן אונד מעהרערע אקציערע ערקלערען דאס זיע אויף יעדען נומער פערזונדעטען, וועלכע שיקקען דען בעטראג בלאט אום דאטום דאס בלאטט קול מבשר דורך איינע אייגענע, אונטערשענקט צור פערד פראגמאטארט דרוקקעדיא אייבערעט ערהאלטען ווערען. דא אבער דער קול מבשר נומער ב'ן קיינע נדבות אנטשטאט זא ווער פיר דעם בעטראג פאן דיעזע 65 ביישטערער (עטוא 66) גולדען) 28 שטיק אקציען פיר דעם פערזונג פראגמאטארט. אקציען ווארדען פערקויפט פאן סעריע 1 נור 66 שטיק אונד פאן סעריע 2 בלאט 18 שטיק. נאכדעס דא ווידענעטע פאן אקציען סעריע 1 און דעם פערזונג געבירט זא ה'ט דער פערזונג נומער דאס ריין עטרענגעס פאן 88 אקציען צו בעציעהען. דא ווידענעטע נאך דיעזע 88 אקציען געבירען זעלבסטפערשטענדליך שאן אויך פיר דא מאנאטע נאוועמבער אונד דעצעמבער דעם פערזונג, - אום דאטום אבער ב'ן מאנאטע יענער יעדע פערזונג אונטערשענקט, זאלען דאפיר נאך 2 אקציען פיר דעם פערזונג פערזונג ווערען, וואס נאך מעהר אלס 12 פערזונג אונטערשענקט, דעמנאך איזט דער פערזונג און מינע דרוקקעדיא מיט 360 קראנען בעטראגט אונד בעציעהט יעדעלך זיבערעס געווינעס 36 קראנען. דאס דא פערזונג ערשט פאן יענער בענענען

הכשר

נאכדעם איך אויס דער פאבליטעראטור דא איבערזייגונג געוואנען האבע, דאס דא צו ליקערע אונד בראנדוווינע אין פערזונדעטע קאמפערע עטהע רישען אלע אונד עסענצען מיט אנווענדונג פאן "שוויינעפעטס" ערזייגט ווערען, זא בענרעסע און מיט פריידען דא אבערוועהנטע ערזייגטע דעם העררן יאקאב האלאס אפאטהעקער דער דער אין זייער ערזייגטען פאבריק דיעזע אלע אונד עסענצען נאך איינער איינע נע מעטהאדע ערזייגט "אהנע אירגענד איינע פעטט צו געברויכען". - איך האלטע עס דאזער פיר מינע פפליכט, מינע גלויבענענאכטען פאר דעם געברויכע עטהע רישען אלע דא ניכט אנטער ריטועללעך אויס זיכט ערזייגט ווערען צו ווארען אונד דאס ערזייגט ניכט אבענאנטער פירמא אלס "פאלקראממען כשר" צו עמפעהלען. יעדע פלאשע ווערד מיט איר נעם זענעל דעם אינהאלטס... כשר בהשגחת הרב דק"ק קלויזענבורג פערזעהען זיין. קלויזענבורג אים מאנאטע תשרי 5661 -

Moses Glasner
Oberrabbiner

אהרה והכשר

אדרו וואס מספרו המדע - איפן עשית ה"עסענצען" וישמן ערב שקורין "עטהערישען אלע" אשר בכל מיני ליקערע ויין שרף המטעמים, לנתנת טעמים ערבים וריח נוחחים אלה הם יבוא, כי הם בתערובות שומן חזיר וזכרו - אך לקורת רוח ולמשובת נפש היא לי מעשה יהי האפאטהקער הערר האלאס פה עירנו אשר עושה ועושה כל אלה תחת השגחתו בלי שום שומן כלל. - ומעתה רואה אנכי את עצמי מחוייב בדבר, להודיע ולהזהר כל נפש טוב, לכל יקנו "עסענצען ועטהערישען אלע" אך מאותו פאבריק אשר בהשגחת "הכשר" בדת עומדת, ואולם אשר בהפאבריק של הערר האלאס פה יעשו והתמוס יהיו בחותם תיבות אלו "כשר בהשגחת הרב דק"ק קלויזענבורג" - אין שום פיקצוק וזינדור איסור כלל עליהם, אך למהדרים ומהדרים, יקנו וישתו ויטיבו לבם. - בעהז'ה פה קלויזענבורג תרסא לפ"ק בחודש תשרי ה"ה משה שמואל גלאנער רב דפה קהלתנו והגליל

פ' ט' גלויבענענאכטען

נאך לאנגערהגעס שטודיאום איזטעס מור געלונד נען דא עסענצע אונד עטהערישען עהלע נאך וואנט דער יודישען רעליגיאן אהנע צוזאטין פאן פעטטע "כשר" צו ערזייגען. מ'ן פאבריקאציע פערזעהען האבע און, איינער האבענעשטעטע קאמפיואן אנטער דער פיהרונג דעם העררן הינענען אבערהאבענער (דער ארט, געמיינדע) מ' גלאנער געצייגט אונד זעלכע זינד פאן דיעזער ענטזיקקט. דעמפואלע האבע און דא אויסצייכונג דעם העררן אבערהאבענער פערזייגעט, אונד דא און שטעטס אנטער אויפזיכט ארבייטע, קאנן און מינע ערזייגטע מיט הכשר פערזעהען אבענען. ווענען ריטואלישענען מוס און דא פרייזע עטואאס ערהענען אונד קאסטעט דאזער דא מיט הכשר פערזעהענע פאבריקאטע פיר קלאגראם מיט 10 העללער טהיערע - (וואפאן אויף יעדעם ליטער ליקער בלאס צווייאדערהנטל קרייער ענטפעללט.) דא ליקערע אונד בראנדוווינע וועלכע מיט מינע עסענצען ערזייגט ווערען, זינד איספאלע

קלויזענבורג אים מאנאטע אקטאבער 1900 האכאכטונספאלל אפאטהעקער, J. Halász (Fischer) Kolozsvár, Trencsintér.

שטרענגען קאמפ פריש אפצוגעהמען. בענגן נן ווירד דער קאמפ מיט דען צו ערשיינענדיגן חיבור'ל וועלכעס אייגענטליך שאן לענגסטגעשעהען ווירדעווען מיך ניכט דיא הענגעלונג דער פינאנציעללע אנגעלעגענדיג הייטען דער דרוקקער'ן דאסאן ביז עס זאל זא שטארק פערזונדערט ווערען.

זאפיעל קאנן איך מיך אבער ניכט ענטהאלמען איך אזוי ווען צו פערזיכערן, דאס מיינען לאהן פיר מיינען אויסדויער איך נור פאם היממעל ערווארטען קעננען. דיא פערשידענע קעמפס וועלכע איך איבער צו געהען האבע פאן טארטעס לעבעדיגעס אונד פאן ניכטס אין וועזען הערצושטעללען. קאנן ניכט אין גלייבליטיגער, פיעל וועניגער אין מיסטראישער בעגרייפען. אונד פיעללייכט ערסט מיט יאהרען שפעטער ווערדעט איהר איבערצייגט זיין, וויא איך זעלבסט-אויפאפערנד אהנע אייגענוטיגן ארכייטע אונד איהר ווערדעט דאטאלס ערסט בעגרייפען דאס ריין קנאת השם צבאות תעשה זאת.

יצביצ

פאן דער וואכע.

(90 יידישע וועלען פערלארען) עם איזט ניכט'ס צום ערשרעקקען, אלף כמותם יאברו, דאס פעסטער צענטראלישטאטיטיק בורעאויפערעפענטליכטנעמט לייך דאס פאן דיא מישהען אים פארניגען יאהרע ענט' שפראכענדיע קינדער 90 אין דער צאהל, דען קאטהאר לאציוסמוס צו גונסטען דאס ווערענטיגס פערלאר. דיא פערשיטעהט נאטירליך ערוועהנטע שטאר טיטיטיק ניכט, דאס דיעזער פערלוסט אין איינען שעה נען ריין-געוויינט איבערוואונדעלט.

(דאס גאלד שווימט) נאטירליך נאך אמעריקא-וועהרענד אין אונגארן אונד אנדערן לענדערן אונד שטאטט גאלד, פאפיער' פערטהיילט ווירד, בעשטעל-טע אמעריקא מיט פאפיערע 12 מיליאנען דאללארס אין גאלד, וועלכעס יעצט נאך אמעריקא שווימט.

(לא הגנוב) איין העיזגער קויפמאן דער אין פעסט איינען אנצוג קויפען האללטיע, ערשינען אין דען לארען אייגענע געריבענען שווינדלערס אונד פערלאנגט טע איינען פיינען אנצוג, נור "איין העיר וואר אים נע" שעפטע, דיעזער נאדעם איינען אנצוג-ועהר אילענד אונד פערפאקטע עס זאפארט, נאכדעמען מיטדעם בעמערה קענדעם קויפער, נור שניעל מין שיקאגא יעצט ניכט היער, צאהלען זיא וויאפיעל זיא וואללען, נור שניעלל בעפאר ער קאסטט זיין.

"אלא וויאפיעל דאך זאלל איך צאהלען" זאמט דער קויפער -

"דער אנצוג קאסטעט 50 גולדען, צאהלען זיא 30, צאהלען זיא 25, צאהלען זיא 20 גולדען, נור שניעלל דיעזער נאדעם 15 גולדען בעצאהלטע איהם אונד ליעף פאס-געשעפטע, אין דען גלויבען איינע גניבה מציאה ערווישט צו האבען.

ערסט דרויסען בעמערקטע ער, דאס דער אנצוג עיבר לסוחר 5 גולדען ווערטה איזט, אונד דאס דער פערקויפער זעלבער דער שיקע וואר.

בריעף קאסטען.

נור פיר אבאנענטען

פראיען ווערדען פיר אבאנענטען ווען רעסור פאסט בעגליכען איזט אויך ברעפליך בעאנטווארטעט.

(אן ה' ב') דיא קאמפלאמענטע ביא "ברוכים ה' מיטכם" קעננען פאלגענדער ארט זיין: ברוך הבא ברוך נמצא - ברוכים ה' מיטכם ברוך שאמר. (ברייטער) דברי צדקים איזט אונדערגרייפליך.

היער איינע נעשיכטע פאם קול מבשר: אלס הצדיק ר'מ' נאדווערנאר איינט אין קאשו וואר, בעזוכטע אויך איך איהם, מיט איין קויסטעל דעם איינען אינ' האלמ'ס: דאס שחוטות לאווערדען צו קעננען. איינען אנקעל האטטע איך זאגטע מיר דער רבי "מיט זיינען נאמען רבי' מאירל פרישלאנער, האסט פאן איהם געהערט".

"איך האבע פאן איהם געהערט" - אנטווארטעטע איך. צו דיעזעם הייליגען "פעטער" קאם איינטען איך מאנן יעקב (יאקל) בעל עגלה, מיט איינען שטורם "רבי רבי! איך ווילל מעהר מין בעל עגלה זיין" - וויא הייסט עך פראנטע דער רבי ר' מאירל דען יעקל בעל עגלה.

"וויא דער רבי הייסט רבי'ר, מאירל ביז 120 יאהר", אונד דא הייסט יעקל בעל עגלה ביז 120 יאהר" זאגטע דער פעטער. נון הענדעטע זיך דער רבי צו מיר: אויך דא ווירט זיין שוחט ביז 120 יאהר ביז מאן ווירד הערען דען קול מבשר - אויך ווירד זיין אונד זא ווארם געשעהען - איך וואר שוחט ביז צום ערשינען דאס "קול מבשר" - ביז 120 יאהר.

טארניין - איינע אקצע קאסטעט יא 4 קראנען. (ב' פאטאק) אין דרבי זאין רעזני להלוק - ובפרט מה השמידים כהנו לאמה, אבל לפי דעת רצון קונדס' הוא חי הירוק גידוק, יעין ריש מגלה זמן, זמנ, "זמנחם" הור' ב' זמנ' - (כן אני כותב מזכרון, מחוסר ספרים בקאנצוליא שלי) -

(פארל) דאס שפאטט-ווארט "לעמעך" ענט' שטאמט פאן דעם פסוק ויקח לו למך "שת" נשים - וקל -

אוהרה והכשר

אהרו הוא מספרי המדע - אופן עשיית ה"עסענצען" ושומן ערב שקורין "עטהערישען אלע" אשר בכל מיני ליקערע זיין שרף הסעעמים. לנתנת טעמים ערבים וריח ניהודים אלה בס יבואו. בי הם בתערובות שומן חזר יוצרו - אך לקרת רוח ולמישכות נפש הוא לי מעשה ידי האמאטהקער הערר' האלאם פה עירטו אשר עושה ויעשה כל אלה תחת השגחתו בלי שום שומן כלל. -

וסעלה רואה אנכי את עצמי מחוייב בדבר, להודיע ולהזהיר כל נפש טוב, לכל יקנו "עסענצען" ועטהערישען אלע איך טאונו פאבריק אשר בהשגחת "הכשר" בדת עומדת.

זאותם אשר בהפאבריק של הערר' האלאם פה יעשו והתמים יהיו בהותם תיבות אלו: הכשר בהשגחת הרב דיק קלויזענבורג - אין שום פיקסוק וגיידטד איסור כלל עליהם, אך למתדרים ונזהרים, יקנו וישתו ויטיבו לבם. -

בעזרת פה קלויזענבורג תרסא לסיק בחודש תשרי

ה"ק משה שמואל גלאזנער

רב דפה קהלתנו והגליל

פ' ט' גלויבענדיגענאסטען

נאך לאנגערהיגעס שטודיא'ס איזט עם מיר געלונד גען דיא עסענצען אונד עטהערישען-עהלע נאך וואונט דער יידישען העליגיאן אהנע צוואטין פאן פעטטע "כשר" צו ערצייגען.

מין פאבריקאציאנס-פערפאהרען האבע איך, איינער האבענשעפטע קאמפיויאן אינטער דער פיהרונג דעם העררן העיזגען אבערראכטנער (דער ארטה: געטיינדע) מ' גלאזנער געצייגט אונד זעלבע זינד פאן דיעזער ענטצוקקט.

דעמציפאלגע האבע איך דיא אויסצייכנונג דעם העררן אבערראכטנער פערדיענט. אונד דא איך שטעטס אונטער אויפזיכט ארכייטע, קאנן איך מיינע ערצייגניססע מיט הכשר פערזעהען אבגעבען.

וועגען דיטואלישעווען מוס איך דיא פרויעט "עטוואס" ערהעהען אונד קאסטעט דאהער דיא מיט הכשר פערזעהענע פאבריקאטע פ' קולאגראם מיט 40 העללער טהויערער - (וואפאן אויף יעדעם ליטער ליקער בלאס צווייאדעעהנטל קרייצער ענטפעללט).

דיא ליקערע אונד בראנדווינע וועלכע מיט מיינע עסענצען ערצייגט ווערדען, זינד אימפאלגע

הכשר

נאכדעם איך אייז דער פאבליטעראטור דיא איבערצייגונג געוואננען האבע, דאס דיא צו ליקערע אונד בראנדווינע אין פערזעהנדונג קאממענדיע עטהער רישען אלע אונד עסענצען מיט אנווענדונג פאן "שוויינענפעטט" ערצייגט ווערדען, זא בערייסעט איך מיט פרויען דיא אבערוועהנטע ערצייגניססע דעם העררן יאקאב האלאם אפאטהעקער היער דער אין זינער ערדיכטעטען פאבריק דיעזע אלע אונד עסענצען נאך איינער אייגענע נע מעטהאדע ערצייגט "אהנע אירגענד איינע פעטט צו געברויכען". -

איך האלטע עם דאהער פיר מיינע פפליכט, מיינע גלויבענדיגענאסטען פאר דעם געברויכע עטהער רישען אלע דיא ניכט אונטער ריטועללעך אויפ' זיכט ערצייגט ווערדען צו ווארנען אונד דאס ערצייגט ניסס אבענעאנטער פירמא אלס "פאללקראממען כשר" צו עמפעעהלען. יעדע פלאשע ווירד מיט איי' נעם וועגעל דעם אינהאלט'ס. "כשר בהשגחת הרב דיק קלויזענבורג" פערזעהען זיין.

קלויזענבורג איזט מאנאטע תשרי 5661 -

Moses Glasner
Oberrabbiner

מיינעם נייען פערפאהרענס, פיעל געשמאקאללעך, דא ניכט נור דער דופט, זאנדערן אויך דער געשמאק דער קרייטער עקסטראהרט ווירד אונד - וואס דיא הייפזאכע - דער געזונדדיג צוטרעגליך איזט.

צוגלייך געבע דיעמיט בעקאנט, דאס איך יעצט אן איינען זעהר וויכטיגען פ'רעפארט ארכייטע נעמליך: איך ערצייגט איינען "כשרען" לאאב עסענען צור ערצייגונג פאן כשרען קענע דיעזער עסענען ווירד בלאס פאן בעמיקאליען ערצייגט אלוז גלאטכשר (פארעווע) אהנע צווייפעל. אויך דיעזעס ווערדע איך אונטער אויפזיכט שטעללעך, אונד וויר נערצייט' מיינע געהערטען קינדען היעפאן אויס פיהרליך פערשטענדיגען. -

איך ווינשע איהרע אונטערשייטצונג, ניכט נור אין מיינער אייגענע אינטערעססע, זאנדערן אויך אים אינטערעססע דער יידישען העליגיאן פרויע-קוראנט אונד געברויכס-אנווייזונג פערזעהנ' דע איך נראטיס אונד פראנקא (זעלבע פאלגט אויך אין דיעזעם בלאטטע קאממענדיע ניממער).

קלויזענבורג איזט מאנאטע אקטאבער 1900
האבאכטונגספאלל
אפאטהעקער, J. Halász (Fischer)
Kolozsvár, Trencsintér.